

**BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA TIL KO'NIKMALARI ORQALI
INNOVATSION KASBIY-KOMPETETLIGINI TAKOMILLASHTIRISH**

Sadikov .T.U

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti o'qituvchisi,

Annotatsiya. *Tadqiqotning asosiy yo'nalishi ingliz tilini fan sifatida va til sifatida bilish, darsliklarning sifati, uning imkoniyatlari to'g'ri talaffuz bilan qilish, ingliz tilini tinglash va turli mashqlar/faoliyatlar, ya'ni seminarlar, guruh munozaralar va hokazolar muntazam ravishda o'tkazib turilishi muhim. Gapirish qobiliyatining pastligi uchun o'qituvchilar va talabalar birdek mas'ul bo'lishsa-da, kasbiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan o'qituvchilar mas'uliyatini oshiradi. Nutq qobiliyatini yaxshilash, asosiy darajadagi kitoblar sifatiga ko'proq e'tibor berish, talabalarning nutq va fonetik mashqlariga etarli vaqt ajratish, do'stona muhitni ta'minlash, o'qituvchilar tomonidan talabalar uchun amaliy va qo'llaniladigan strategiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.*

Kalit so'zlar: *talabalar, gapirish qobiliyati, ko'nikmasi, xorijiy til, fonetik mashqlar, malakali o'qituvchi.*

**ПОВЫШЕНИЕ ИННОВАЦИОННОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ПОСРЕДСТВОМ ЯЗЫКОВЫХ
НАВЫКОВ**

Садиков .Т.У

Преподаватель Деновского института предпринимательства и педагогики

Аннотация. *Основное внимание в обучении уделяется знанию английского языка как предмета и языка, качеству учебников, его возможностям с правильным произношением, прослушиванию английского языка и различным упражнениям / мероприятиям, т. е. семинарам, групповым обсуждениям и т. д. важно избегать. Хотя учителя и ученики в равной степени несут ответственность за плохие навыки разговорной речи, учителя, обладающие профессиональными знаниями и навыками, несут повышенную ответственность. Важно улучшить разговорные способности, уделять больше внимания качеству книг на базовом уровне, выделять достаточно времени для речевых и фонетических упражнений учащихся, обеспечивать дружелюбную среду и разрабатывать практические и применимые стратегии для учащихся учителями.*

Ключевые слова: *студенты, говорение, навык, иностранный язык, фонетические упражнения, квалифицированный преподаватель.*

**IMPROVING INNOVATIVE PROFESSIONAL COMPETENCE THROUGH
LANGUAGE SKILLS IN FUTURE TEACHERS****Sadikov .T.U***Teacher of the Denou Institute of Entrepreneurship and Pedagogy*

Annotation. *The main focus of the study is to know English as a subject and as a language, the quality of textbooks, its possibilities with correct pronunciation, listening to English and various exercises/activities, i.e. seminars, group discussions, etc. it is important to avoid. Although teachers and students are equally responsible for poor speaking skills, teachers with professional knowledge and skills have an increased responsibility. It is important to improve speaking ability, pay more attention to the quality of books at the basic level, allocate enough time for students' speech and phonetic exercises, provide a friendly environment, and develop practical and applicable strategies for students by teachers. is enough.*

Key words: *students, speaking ability, skill, foreign language, phonetic exercises, qualified teacher.*

Mamlakatimizda bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarini tayyorlash jarayonini xalqaro malaka talablari asosida tashkil etish, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini ilg'or xorijiy tajribaga asoslangan holda tayyorlash xorijiy tillarda erkin muloqot qila oladigan mutaxassislar tayyorlash jahon sivilizatsiyasi yutuqlaridan keng foydalanishning me'yoriy asoslari yaratildi va moddiy-texnik bazasi boyitildi. 2022 - 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida gi farmonida[1] ta'lim sifatini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlarga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash ustuvor vazifa etib belgilandi, shuningdek, xalqaro ta'lim standartlarini joriy etish va ta'lim sifatini baholash asosida oliy ta'lim muassasalari faoliyati sifati va samaradorligini oshirish ustuvor vazifa etib belgilandi. Natijada, oliy ta'lim muassasalarida tillarning fanlarga integrallashtirilgan holda o'rgatish imkoniyati kengaytirildi.

Gapirish qobiliyatini oshirishga oid tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, talabalarning dunyoqarashi juda muhim, chunki zamonaviy davr ommaviy axborot vositalari, tashviqot va ommaviy kommunikatsiyalar asridir. Zamonaviy ta'lim, kutubxonadan foydalanish, tadqiqot bilimlari, ilm-fan, tijorat va savdo va hokazolardan to'liq foyda olishni istagan har bir kishi ingliz tilini yaxshi bilishi va yaxshi muloqot qilish qobiliyatiga ega bo'lishi kerakligi muxumdur.

Har qanday chet tilining eng faol foydalanuvchilari bilishicha, gapirish va yozish umumiy munosabatda o'rganaladi. Albatta, grammatik tuzilmalar, so'zlar va ularning to'g'ri qo'llanilishi, shuningdek, ma'lum darajada aniqlikka rioya qilish kerak. Ular faol ko'nikmalarining ikkala turida ham amalga oshiriladi. Samarali qobiliyatlar - ishlab chiqarish yoki faol qobiliyatlar deb ham ataladi - foydalanuvchi tomonidan berilgan ma'lumotni tarqatishni anglatadi. Talaba chet tilini o'rganishni boshlaganida, u har ikkala toifadagi til ko'nikmalariga ishonch bilan va ongsiz ravishda ta'sir qiladi. Samarali/samarali ko'nikmalar juda muhim, chunki ular sinfda haqiqiy harakat amaliyotini ta'minlaydi. U talabalar bilimini tekshirish uchun "barometr" sifatida

ishlatiladi. Nutqni o'rganish juda muhim, chunki talabalar ingliz tilida muloqot qilishlari kerak.

O'qish, yozish, tinglash va gapirish til o'rganish muhitida o'zaro bog'liqdir. Biroq, ta'lim muvaffaqiyati uchun savodxonlik muhim ahamiyatga ega. Ishlab chiqarish qobiliyatlari retseptiv ko'nikmalardan butunlay mustaqil ravishda mavjud emas. Passiv ko'nikmalar til ko'nikmalarining muhim qismi bo'lib, ishlab chiqarish ko'nikmalarining ayrim toifalarining asosidir.

Har ikki faol ko'nikma turi, ya'ni gapirish va yozish, ba'zi faoliyat turlarini birlashtiradi, ba'zilari esa ulardan faqat bittasiga tegishli. Hozirgi kunda, Internet asrida faol ko'nikmalarni mashq qilishning yanada innovatsion va jonli usullari mavjud [1; 266-273 b].

Bugungi kunda butun dunyoda xorijiy tillarni, xususan, ingliz tilini o'rgatish uning barcha tarmoqlarida ta'limning ajralmas qismiga aylandi.

Biz hatto ikkita asosiy turdagi texnikani topishimiz mumkin ingliz tilini an'anaviy va zamonaviy metodologiyalardan foydalangan holda ingliz tilini o'rgatish kabi. Ammo eng yangi davrda butun dunyo o'qituvchilari doimo zamonaviy usullardan foydalanishga moyil. Bu ikki usul bilan erishilgan natijalarni ko'rib chiqsak, bu qay darajada ekanligi aniq bo'ladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy metodika talabalarga noan'anaviy tarzda haqiqiy tilda muloqot qilish imkonini beradi.

Ko'rinib turibdiki, chet tilini o'qitishdagi har qanday metodikaning maqsadlaridan biri talabaning chet tilini bilish darajasini oshirishdan iborat. Biroq, an'anaviy metodologiya ko'p jihatdan chet tilidan foydalanishning integratsiyalashgan jarayonini bir-biridan ajratilgan holda diskret ko'nikmalar va bilim sohalari kichik to'plamlariga qisqartirishga asoslangan. Shunga asoslanib, an'anaviy metodlar til o'qitish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, u talabalar hayoti bilan bog'liq bo'lgan muayyan sohada qo'llaniladi. Talabalar til bilimini undan foydalanish orqali faol ravishda egallashlari kerak, chunki tajriba doimo o'zgarib turadi.

Tilni boshqarish qobiliyati o'z ichiga xabarlarini tushunish va ularni kontekstda amalga oshirishni oladi. Talabalar yangi tildan muhim ijtimoiy ko'nikma sifatida foydalanishni boshdan kechirganda, ijodkorliksiz tilni boshqarishni rivojlantirish mumkin emas. Turli faoliyatlar o'rganilayotgan tilning adabiy, tarixiy, falsafiy, sotsiologik yoki boshqa mazmuni bir-biri bilan bog'liq.

Yangi muhit talabalarga o'zlarini ko'rishlari va eshitishlari uchun qo'shimcha imkoniyatlarni taqdim etadi, chunki ular tildan haqiqiy usullarda foydalanishga harakat qilishadi. Sinovga kelsak, u jazolovchi bo'lmasligi kerak, bu joriy kursning bir qismi bo'lgan, talabalarni qiziqarli bilimlarni rivojlantirishga jalb qiladigan o'quv tajribasi bo'lishi kerak.

Interfaol usullar o'z shaxsiyatingizni chalkashtirmasdan, farqlarga nisbatan bag'rikenglikni rivojlantirib, boshqa madaniyatga kirishga imkon beradi. Interfaol usullardan foydalanish, shuningdek, tilni o'rganish va uni sinfdan tashqarida o'rganishni anglatadi, chunki dunyo ko'plab sayohatlar, texnologiyalar va umuniy manfaatlarni ochadi.

Til o'rganish rivojlanish jarayonidir. Talabalar kiruvchi ma'lumotni keng qamrovli qilish uchun mavjud bilimlardan foydalanadilar va ular yangi ma'lumotlardan faol foydalanishlari kerak, kirish, interfaol usullarda o'qituvchi talabalarning afzal ko'rgan o'rganish uslubini va ko'p jihatdan optimal kichik ta'limga erishish uchun o'qitish uslubini hisobga olishi kerak. Shuning uchun ko'plab mutaxassislar ushbu metodologiyani kommunikativ til yondashuvi deb

atashadi. Boshqa bir guruh mualliflari boshqacha fikrni taklif qilishadi. Ularning ta'kidlashicha, chet tillari talaba chet ellik qalamkashga yozishi uchungina emas, balki vaqt, makon va miqdor haqida muayyan fikrlash usullarini, shuningdek, muammolarga munosabatni joriy etish orqali uning dunyoqarashini kengaytirish, kundalik hayotda duch keladigan narsalar bilan belgilanadi.

Ingliz tili raqamli mediada ifoda vositasiga aylandi. Biroq, ularning ba'zilar o'qituvchilari tomonidan emas, balki faqat chet tillari foydalanuvchilari tomonidan qabul qilinadi. Yozish qobiliyati faqat yozishning barcha turlarini muntazam ravishda sinab ko'rish orqali rivojlanadi. Agar talabalarga o'zlari bajaradigan ishni tanlash va qaror qabul qilish imkoniyati berilsa, ularda o'quv faoliyatida ishtirok etish istagi kuchayadi [2; 192 b].

Gapirish va yozish ko'nikmalari kommunikativ vazifalar bo'lib, auditoriyani o'z ichiga oladi. Shuning uchun xabarni shunday tashkil qilish kerakki, u samarali uzatiladi. Talabaning til bilish darajasi topshiriq turiga va o'rganish kontekstiga qarab sinfdan sinfga farq qilishi mumkin. Samarali ko'nikmalarga nisbatan hech qanday noto'g'ri fikr yo'qligini ta'minlash juda muhim, chunki bunday muhit talabalar orasida tushunmovchiliklar bo'lishini oldini oladi.

Ingliz tilini o'rganish, shubhasiz, afzallik va ko'p sabablarga ko'ra qo'shimcha qiymatdir, lekin juda kam odamning o'quv markazlariga borish uchun vaqti va qobiliyati bor. Ingliz tilini o'rganish ko'plab sabablarga ko'ra zarur, jumladan: ishda muvaffaqiyat, ingliz tili dunyodagi hukmron til va ko'pgina mamlakatlarning rasmiy tili, chet elga sayohat qilishda ham tilga bo'lgan ehtiyoj, har bir mamlakatda ingliz tilida gaplashadigan til hisoblanadi.

Muloqot barcha mavjudotlar uchun juda muhimdir. Hayvonlar ham, odamlar ham birlari bilan muloqot qilish uchun o'zlarining alohida tillaridan foydalanadilar, chunki hech kim aloqasiz yashay olmaydi. Muloqot qobiliyatlari gapirishni bir qismidir. Bular qo'shimcha aloqa jarayonini yakunlovchi omillardir.

Muloqot - bu ma'lumotni yetkazish maqsadida fikr va g'oyalar almashinuvidir. Muloqotning maqsadi - konsensusga yoki o'zaro maqbul yechimga erishish uchun o'z e'tiqodlari, g'oyalari, fikrlari yoki ehtiyojlarini aniqlik bilan yetkazishdir.

Talabalar bilan yaxshi muloqotda bo'lgan o'qituvchi ularni o'rganishga va darsda qatnashishga ilhomlantirishi mumkin.

Ushbu tadqiqot til ko'nikmalarini, xususan, tinglash, yozish, o'qish va gapirish ko'nikmalarini egallash va rivojlantirish uchun filmlardan foydalanish va ahamiyatini o'rganish uchun olib borilmoqda.

Eng keng tarqalgan muammo shundaki, samarali qobiliyatlar kamroq kiritilgan, chunki materiallar va darsning aksariyat qismi ingliz tilida o'qitiladi, asosan talabalar retseptiv qobiliyatlardan foydalanadilar. Doskadagi tushuntirishlardan tortib taqdimotlar va o'qituvchi eslatmalarigacha bo'lgan barcha materiallar ingliz tili yozilgan.

Talabalar ko'p o'qishlari kerak. Darslar asosan ingliz tilida olib borilganligi sababli ular tinglash va qayd qilish usullaridan ham foydalaniladi, degan xulosaga kelish mumkin.

Nutqni auditoriyadagi eng oddiy mahorat deb aytish mumkin, chunki kuzatuvchilar talabalarining ingliz tilida gaplashayotganini deyarli sezmaydilar.

Ular asosan bir yoki ikki soʻz bilan javob berish mumkin boʻlsagina ingliz tilida javob berishadi. Bundan tashqari, koʻpchilik talabalar ingliz tilida gapirishga ishonchlari komil emas, chunki ular soʻrashga harakat qilsalar ham, yoki ingliz tilida savolga javob berib, toʻliq jumlani tuzib, ular tezda testdan voz kechib, ona tilining xavfsiz zonasiga qaytadilar. Talabalarning ingliz tilidan muammolari aniq boʻlsa-da, oʻqituvchilar talabalarni ingliz tilida gapirishga majburlamaydilar yoki undamaydilar.

Ingliz tili dunyodagi barcha mamlakatlar orasida umumiy tildir, shuning uchun biz uni oʻrganishingiz kerak. Talabalar uchun til oʻzlashtirish va til koʻnikmalarini oshirishning koʻplab usullari mavjud. Eng oddiy va eng mashhur usul - koʻrish filmlar, chunki bu yoʻl ajoyib gʻoya, yaxshi va yaxshi boshlanish va oʻquv markazlariga borishga vaqti va imkoniyati boʻlmaganlar hamda til oʻrganishni istamaydiganlar uchun muqobil yoʻldir.

Hammaniz kino tomosha qilishni yaxshi koʻramiz, nega ingliz tilini oʻrganishning yoʻli yoʻq edi? Taʼlim faqat film tomosha qilishdan iborat emas, lekin agar talaba filmlar orqali til oʻrganishni yoqtirsa, bu talabalarning til koʻnikmalarini, ayniqsa gapirish, tinglash, yozish va oʻqishni yaxshilash uchun filmlardan ingliz tilini oʻrganish vositasi sifatida foydalanishning ajoyib usuli shular kabidir. Shuningdek, bu ingliz tilidagi jaranglar, grammatika qoidalari va iboralarni oʻrganish va ulardan foydalanishni oʻrganishning ajoyib usuli. Shu sababli hozirda koʻpgina ingliz tili oʻqituvchilari darsda filmlardan foydalanishadi [3; 31-35 b].

Auditoriyada ingliz tilini oʻrganish vositasi sifatida filmlardan foydalanishni boshlamoqchi boʻlsangiz, bir nechta muhim narsalarni yodda tutishingiz kerak.

Avval bir nechta bolalar filmlarini oling yoki allaqachon koʻrgan filmlarni tanlang. Ushbu filmni subtirlar bilan tomosha qiling. Keyinchalik maʼnosini topish uchun bloknotga yangi soʻz va iboralarni yozing.

Auditoriyada filmlardan foydalanish talabalar uchun yangi va juda yoqimli tajribadir. Turli soʻrovlar shuni koʻrsatadiki, talabalar oʻzlariga belgilangan sinfdagi mashgʻulotlardan zavqlanishgan. Talabalarda baholash daftaridagi harakatlarni kuzatishdan koʻra, haqiqiy hayotiy vaziyatni koʻrish va eshitish koʻproq ragʻbatlantirildi.

Oʻqituvchilarning umumiy taassurotlari shundaki, filmlar til oʻrganishga ijobiy taʼsir koʻrsatadi. Ular filmlardan oʻqish dasturlari bilan birgalikda foydalanish darsning faol ishtirokchilariga aylanishi mumkinligiga ishonishadi.

Oʻqituvchilarning taʼkidlashicha, filmlar kommunikativ kompetensiyani oshirishi mumkin, ular talabalarning sinfdagi oʻzaro munosabatini yaxshilaydi va talabalarga ingliz tilidan foydalanish uchun koʻproq imkoniyatlar beradi.

Koʻpgina taniqli tilshunoslarning fikricha, kino yordamida talabalar odamlar bir-biri bilan almashadigan jargonni oʻrganadilar.

Talabalar sinfga tushunmovchilik, cheklangan soʻz boyligi va boshqa muammolar kabi koʻplab til muammolari bilan kelishlari mumkin. Film esa ularga bu muammolarni yengishda yordam berishi mumkin. Til oʻrgatishda kinodan foydalanish ajoyib oʻquv faoliyati va ajoyib oʻrganish vositasidir. Talabalar tilni jonli, interaktiv, real tarzda qabul qiladi va oʻrganadi [4; 3-7 b].

Talaba filmni tomosha qilganda, u oʻzi boshqaradigan haqiqatda koʻrgan qahramonlar bilan ongini birlashtiradi, bu usul har qanday yangi tilni oʻrganish uchun “ota-ona” dir. Yana bir afzalligi shundaki, filmlarni tomosha qilish orqali bironing madaniyatini oʻrganish va

tushunish mumkin: har qanday tilni tushunishimizga yordam beradigan asoslardan biri bu til madaniyatini bilish va tushunishdir. Bundan tashqari, turli xil dialektlarni o'rganish mavjud.

Yana bir afzalligi shundaki, lug'atdan foydalanmasdan so'z ma'nosini o'rganish mumkin [5; 7-10 b].

Eng muhimi, so'z boyligini ko'paytirish, ongingizda so'zlarni mustahkamlash va saqlashdir. Filmlardan foydalanishning yana bir foydasi og'zaki tilda iboralar va maqollarni o'rganishdir. Bundan tashqari, tinglash qobiliyati, o'qish va yozish darajasi yaxshilanadi.

Filmlar sinfdan tashqarida "haqiqiy" vaziyatlarda ishlatiladigan ingliz tiliga misollar keltiradi. Bu, ayniqsa, filmni tarjimasiz tomosha qilishda juda foydali, chunki u yaxshiroq aksent yaratadi. Og'zaki ingliz tilini tushunishni rivojlantiradi. Biroq, filmlar orqali til o'rganishning ba'zi kamchiliklari bor:

birinchidan, film norasmiy suhbatdir, shuning uchun ba'zida teleseriallar va filmlarda ko'plab so'kinishlar yoki jamiyatimiz va madaniyatimiz uchun qabul qilinishi mumkin bo'lmagan boshqa so'zlar ko'rsatiladi; ikkinchidan, ular ko'p qoidalarga amal qilmaydi, demak, til jargonga yaqinroq va shu sababli dastlab noto'g'ri bo'ladi. Suhbat tezroq davom etadi va keyin ona tili bo'lmagan kishi uchun urg'uni tushunish qiyin bo'ladi. Bundan tashqari, aniq nima deyilganini tushunish uchun siz to'xtatib turishingiz va sahnani qayta-qayta o'ynashingiz kerak.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ingliz tili o'qituvchilari talabalarga og'zaki malaka ko'nikmalarini berishlari juda muhimdir. Bundan tashqari, o'qituvchilarning dars berish usullarini boyitish kerak, chunki ko'plab talabalar ko'proq narsani xohlashadi.

Talabaning o'zini ifoda etishning samarali ko'nikmalarini rivojlantirishni ta'minlaydigan shart-sharoitlarni yaratish juda muhimdir. Bundan xulosa qilish mumkinki, bugungi kunda talaba dunyo bilan kurashishi kerak. Halol xodimlar ifoda etish uchun innovatsion ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak - to'g'ri til va fikrlarni samarali ifodalashi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu hayotiy dunyoda muvaffaqiyatga erishish uchun talaba ko'p qirrali shaxs bo'lishi kerak. Endi u doimo o'zgaruvchan dunyoga dosh berish uchun ajoyib samarali qobiliyatlarni rivojlantirishga qaror qiladi.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son.

2. Тарасова Ф.Х. Системно-деятельностный подход при обучении говорению // Ф.Х. Тарасова, Л.Г. Ильясова, А.М. Тарасов // Вестн. Проблемы современного педагогического образования, - Ялта, 2017. - С.266-273.

3. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителей. - М.: АРКТИ, 2003. - С. 192.

4. Верисокин Ю.И. Видеофильм как средство мотивации школьников при обучении иностранному языку // Иностранные языки в школе. - 2003. - № 5. - С. 31-35

5. Вайсбурд М.Л., Пустосмехова Л.Н. Телепередача как опора для организационной речевой игры на уроке иностранного языка // Иностранные языки в школе. - 2002. - № 6. - С. 3-7

6. Ильченко Е. Использование видеозаписи на уроках английского языка // Первое сентября. Английский язык. - 2003. - № 9. - С. 7-10. Современная наука № 3 (6) 2011.

7. Sadikov, T. U., Mamatkulov K. "IMPROVING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF MILITARY PEDAGOGUES FROM FOREIGN LANGUAGES AS ONE OF THE MAIN FACTORS OF MODERNIZATION OF EDUCATION." European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences (2020).

8. Sadikov T. U., Akbarov A. A. LANGUAGE TEACHING METHODS OF TRAINING FOREIGN LANGUAGE STUDENTS BY USING AUDIO-VISUAL AIDS //O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY GWARDIYASI HARBIY-TEXNIK INSTITUTI. - 2019. - С. 304.

9. Khamzaev S.A., Gilyazetdinov E.Z., Sultonova N.A., Samanova Sh.B., Sodiqov T.U. 2020. The Problem of Using Borrowed Words in The Uzbek Language. Solid State Technology, Volume: 63, Issue 6,- p. 8326-8335.